

Motion till riksdagen 2019/20:2760

av **Magnus Oscarsson m.fl. (KD)**

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Innehåll

Innehåll.....	1
Förslag till riksdagsbeslut.....	3
Tabeller.....	9
Jordbruket är grunden.....	10
Stärk försörjningstryggheten	11
Bra med en sammanhållen livsmedelsstrategi	13
Lika villkor för svenska och europeiska bönder.....	13
Säkra generellt goda företagsvillkor	15
Startstöd för unga jordbrukare	16
Minskat regelkrångel	16
Ansvarsfull offentlig upphandling.....	19
Reformering av EU-ersättningarna.....	20
Satsningar på landsbygdens miljö och struktur	21
Stärkt konsumentmakt	22
Underlätta och främja livsmedelsexporten	24
Ersättningar för viltskador	25
Ersättning vid skördekatastrofer	25

Jordbruk ska inte vara miljöfarlig verksamhet	26
Bondens rätt vid exploatering	26
Nej till uppluckring av jordförvärvslagen.....	27
Underlätta kapitalförsörjning till jordbruket.....	27
Forskning på nya grödor	27
Hållbara gödningsmetoder	28
Biodlingen.....	28
Hästnäringen	29
Framtidens livsmedel.....	29
Bättre personalförsörjning	30
Böndernas roll vid kriser	30
GMO.....	30
Minska matsvinnet.....	31
Djurskydd	31
Glada grisar med knorr	31
Djurtransporter.....	32
Minska antibiotikaanvändningen.....	32
Djurförsök.....	35
Skogen – det gröna guldet	36
Skogen har flera funktioner	36
Bekämpa granbarkborren.....	36
Rättssäkerhet för skogsägare	37
Byte av skogsmark.....	39
Försäljning av statlig skogsmark	39
Behåll och utveckla skogskontot	40
Forskning om nya trädslag.....	41
Nej till EU-gemensam skogspolitik.....	41
Välfungerande service även på landsbygden	42
Samla myndigheter i servicecentra	42

Förskola och skola	43
Maxtid för utryckningsfordon.....	44
Kommersiell service	44
Vildsvinspaket	45
Anslagsförändringar	46

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av svensk försörjningstrygghet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt råd för att genomföra den nationella livsmedelsstrategin och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur en kompensation kan utformas för jordbrukare som använder fossilfri diesel och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra beteskravet för mjölkkor i lösdrift och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om främjandeuppdrag till myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en sammanhållen handlingsplan med tydliga mätbara mål för hur regelbelastningen ska minska och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa principen ”en regel in, en regel ut” och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överimplementering av EU-lagstiftning i svensk rätt ska motverkas och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strukturerade grannkontroller och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa servicegarantier för företagen i syfte att bidra till snabbare, kvalitativare och mer förutsägbar myndighetsservice och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en enda myndighetsperson ska kontrollera verksamhetens alla delar vid sitt besök och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en parlamentarisk statlig utredning bör tillsättas för att ta ett samlat grepp om regelbördan och föreslå förenklingar och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Jordbruksverket och Hav- och vattenmyndigheten i uppdrag att utarbeta en ny vägledning för anmälnings- och tillståndsprovning inom animalieproduktionen och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att provningen av djurhållande verksamhet bör koncentreras till färre miljöprovningsdelegationer och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort kravet på samrådsförfarande för anmälningspliktig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort det obligatoriska kravet om förprovning vid ny-, om- eller tillbyggnad av djurstallar samt inredning för djur och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla handläggningen med hjälp av AI och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ansvarsfull offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner och landsting/regioner på måltidsmenyerna ska uppge ursprungsland för de köttåvaror som använts och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de svenska ståndpunkterna i förhandlingar om EU:s gemensamma jordbrukspolitik ska syfta till

- att stärka svensk konkurrenskraft samtidigt som den totala EU-budgeten för jordbruk minskar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stöden som ges genom EU:s strukturfonder behöver göras mer schabloniserade och betalas ut via en ansvarig regional nivå och tillkännager detta för regeringen.
  25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU-ersättningarna ska betalas ut så snart som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
  26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur en bestämmelse kan införas om att ränta enligt räntelagen ska utgå för förseningar i utbetalningen av EU-ersättningarna och tillkännager detta för regeringen.
  27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordbrukare inte ska drabbas av mer än en ekonomisk sanktion för ett och samma fel och tillkännager detta för regeringen.
  28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska skattesubventionen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik inte ska öka och tillkännager detta för regeringen.
  29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för konsumenterna att göra hållbara medvetna val och tillkännager detta för regeringen.
  30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter utvecklar instrument och riktlinjer så att lokala kontrakt kan spridas och initieras över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
  31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta den svenska livsmedelsexporten, bl.a. genom inrättandet av livsmedelsattachéer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av någon form av fond för katastrofskador inom jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
  33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordbruk bör klassas som en miljöpåverkande verksamhet, inte en miljöfarlig verksamhet, och tillkännager detta för regeringen.
  34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast utreda hur regelverket kan ändras så att bondens ersättning vid expropriering för exploatering minst motsvarar värdet av de naturmaterial som marken innehåller, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordförvärvslagen inte bör ändras och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modifiera skattereglerna så att successiva köp och försäljningar av jordbruksfastigheter underlättas och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt utveckling av hållbara gödningsmetoder och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn ska genomföras av hur biodlingen kan stödjas och utvecklas i vårt land och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsatt förbättra förutsättningarna för fler arbetstillfällen inom hästnäringen och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att uppdatera livsmedelslagstiftningen, exempelvis gränserna för vad som räknas som gröda och vad som räknas som livsmedel, och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka jordbruksutbildningarna och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om böndernas roll vid kriser och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om genetiskt modifierade organismer (GMO) och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga livsmedelslagen så att det framgår att en butik får frysa in kylvaror och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra för handlarna att de själva får förädla sina kylvaror, t.ex. kyckling och köttfärs, och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram en handledningsbok till företagarna om hur de kan minska sitt matsvinn och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett regelverk som underlättar småskalig beredning och försäljning av kött och tillkännager detta för regeringen.

48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att EU-reglerna mot svanskupering och antibiotikabehandling av friska djur upprätthålls i praktiken och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de EU-gemensamma reglerna om ursprungsmärkning av nötkött också ska gälla för kött från andra djurslag och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en obligatorisk ursprungsmärkning av kött och fisk på restauranger, i storhushåll och inom livsmedelsindustrin och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att svenska regler på djurskyddsområdet ska tjäna som vägledning inom EU och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all förebyggande gruppbehandling med antibiotika på djur ska vara förbjuden och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det på EU-nivå ska införas en regel om att veterinärer inte får tjäna pengar på att förskriva antibiotika och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förhandlingar genast genomförs på högsta politiska nivå i syfte att enas om nationella kvoter för mängden antibiotika som får ges till djur inom respektive land och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett internationellt vetenskapligt råd, motsvarande FN:s klimatpanel IPCC, bör inrättas för att ta fram bästa möjliga vetenskapliga underlag för vilka nivåer av antibiotikaanvändning som är hållbara för att vi ska kunna hålla mängden resistenta bakterier på en acceptabel nivå och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en tydlig övervakning och sammanställning av statistik över antibiotikaanvändningen på global nivå och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige behöver fortsatt verka kraftfullt för rätten att ställa krav på provtagning av levande djur i syfte att stoppa smittor att komma in i landet och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om djurförsök och tillkännager detta för regeringen.

59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning med uppdrag att ge förslag på en politik med positiva incitament för naturvårdshänsyn i skogsskötseln och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all nyckelbiotopklassning tills vidare avbryts till dess att den kan utföras rättssäkert, vilket bör definieras som att skogsägaren antingen samtycker till klassningen eller kompenseras ekonomiskt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om markbyte och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Sveaskog i uppdrag att sälja 30 000 ha skogsmark per år till privata markägare som avser att bedriva kommersiellt skogsbruk på marken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skogskonto och skogsskadekonto ska finnas kvar och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att överlåta skogskonto och skogsskadekonto genom arv eller gåva och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att stormskogslikvid ska kunna avsättas till ersättningsfond och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara möjligt att avsätta ersättningen som ges för naturvårdsavtal, naturreservat och dylikt till en periodiseringsfond, i likhet med dagens skogskonton, och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om forskning på nya trädslag och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska motsätta sig en gemensam skogspolitik inom EU och tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samla myndigheter i servicecentra och tillkännager detta för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad flexibilitet med bibehållen kvalitet inom skolväsendet på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om gemensamt definierade nyckeltal bör tas fram på riksnivå för uttryckningstiderna för polis, ambulans och brandkår och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverken för att öka samordningen mellan myndigheter och förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig och kommersiell service i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett statligt stöd för stängslingar av odlingar mot klövvilt och tillkännager detta för regeringen.
74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett statligt stöd för inköp av vildsvinsfällor och tillkännager detta för regeringen.

Tabeller

Tabell 1. Kristdemokraternas förslag till anslag för 2020 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag (tusentals kronor).

Anslagsförslag 2020 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (KD)
1:1 Skogsstyrelsen	488 251	-18 000
1:2 Insatser för skogsbruket	252 073	
1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt	153 420	
1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet	125 978	
1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	9 933	
1:6 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	134 349	
1:7 Ersättningar för viltskador m.m.	52 778	+10 000
1:8 Statens jordbruksverk	601 098	+5 000
1:9 Bekämpande av växtskadegörare	7 000	
1:10 Gårdsstöd m.m.	7 345 000	
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	144 000	
1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk	33 250	
1:13 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk	164 000	
1:14 Livsmedelsverket	257 235	-15 000
1:15 Konkurskraftig livsmedelssektor	261 160	+20 000
1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	42 913	
1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 896 097	+37 000
1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 987 376	
1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	49 830	

1:20	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	4 116	
1:21	Åtgärder på fjällägenheter	1 529	
1:22	Främjande av rennäringen m.m.	113 915	-10 000
1:23	Sveriges lantbruksuniversitet	1 985 357	-54 500
1:24	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	571 164	
1:25	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 177	
1:26	Nedsättning av slakteriavgifter	107 237	
	<i>Nya anslag</i>		
	Insatser mot överretablerade viltstammar		+100 000
	Summa	19 790 236	+74 500

Tabell 2. Kristdemokraternas förslag till anslag för 2020 till 2022 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag (miljontals kronor).

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

1:1	Skogsstyrelsen	-18	-18	-18
1:7	Ersättningar för viltskador m.m.	+10	+10	+10
1:8	Statens jordbruksverk	+5	+5	+5
1:14	Livsmedelsverket	-15		
1:15	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	+20	+20	+20
1:17	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	+37	+130	+140
1:22	Främjande av rennäringen m.m.	-10	-10	-10
1:23	Sveriges lantbruksuniversitet	-55	-55	-55
	<i>Nya anslag</i>			
	Insatser mot överretablerade viltstammar	+100	+100	+100
	Summa	+75	+183	+193

Jordbruket är grunden

Jordbruket är grunden för en nations överlevnad. Även om det idag endast är en liten del av befolkningen som arbetar inom jordbruket är vi alla helt beroende av dess produkter för att kunna överleva. Jordbruket påverkar vår gemensamma natur- och kulturmiljö, vilka samtidigt är viktiga förutsättningar för jordbrukets bedrivande. Kristdemokraterna anser att samhället gemensamt ska betala för det vi gemensamt frågar efter, och som enskilda ska vi betala de produkter vi frågar efter – utifrån den kvalitet vi förväntar oss att få. Värdet av ekosystemtjänsterna ska integreras i samhällsekonomiska beräkningar som ligger till grund för politiska åtgärder, ekonomiska styrmedel med mera.

Ersättningar till jordbruket ska i ökad utsträckning baseras på de samhällstjänster som jordbruket bistår med, särskilt bevarandet av biologisk mångfald och minskad klimatpåverkan.

Stärk försörjningstryggheten

Den svenska självförsörjningsgraden av livsmedel har minskat kraftigt de senaste decennierna och anges idag till under 50 procent. Om hänsyn tas till att maten ska kunna produceras även när importen av sådant som drivmedel, gödningsmedel, foder och andra insatsvaror skärs av, bedömer expertis på Livsmedelsverket att Sveriges försörjningsgrad ”är lika med noll”. I Sverige saknar vi med andra ord möjligheter att försörja vår befolkning med livsmedel för den händelse att handeln med omvärlden skulle skäras av.

I krig eller kris kan vi räkna med att importen väsentligt försvåras. Även i fredstid kan vårt lands integritet hotas av att någon kan kontrollera tillförselvägarna till Sverige. Detta kan begränsa våra möjligheter att föra en självständig politik. Gränsöverskridande utbrott av smittsamma sjukdomar kan också begränsa rörligheten för människor och varor. Uteblivna oljeleveranser kan slå undan möjligheten att producera drivmedel. I Finland är försörjningsgraden runt 85 procent, detta för att de vet hur viktigt det är att i kristider ha livsmedel till landets invånare. Detta är något som vi i Sverige tycks ha glömt bort.

Världen står inför en situation med klimatförändringar, ökat energibehov och en världsbefolkning på väg mot nio miljarder. Antalet människor som lider av hunger är stort. Även av dessa skäl behöver den svenska jordbruksmarken utnyttjas för produktion.

En förutsättning för att vi ska kunna bevara den svenska livsmedelsproduktionen är att vi bevarar jordbruksareal. Vi behöver också bevara kompetensen som finns inom jordbruksbranschen och en forskning som svarar mot morgondagens behov. För detta krävs en livskraftig svensk jordbrukssektor. Vi behöver också en inhemsk produktion av jordbrukets insatsvaror såsom bränsle, gödningsmedel och reservdelar. Hållbara gödningsmetoder behöver utvecklas, inte bara utifrån självförsörjnings- utan också miljösynpunkt. Forskning vid Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, visar att man genom odling av 1 hektar salix kan framställa kvävegödsel som räcker till att gödsla 30 hektar vete¹. Forskarna vid SLU och Lund har också kommit fram till att det skulle vara möjligt att tillgodose Sveriges behov av biodrivmedel 2030 med inhemsk råvara utan ökad åkermarksanvändning och på ett sätt som är hållbart ur klimatperspektiv².

---

¹ SLU:s kunskapsbank <https://www.slu.se/forskning/kunskapsbanksarkiv/2010/9/kvave-och-drivmedel-fran-egna-akrar/>

² *Biodrivmedel och markanvändning i Sverige*, Lunds Universitet
http://portal.research.lu.se/portal/files/33712989/Ahlgren_mfl_Rapport_105_Milj_och_Energisystem_LT_H.pdf

Den nuvarande bekymmersamma situationen har uppkommit genom en lång tids nedprioritering av försörjningstryggheten. Jordbruket är inte vilken näring som helst. Jorden ligger där den ligger och måste brukas av bönder här i landet.

För att produktionskapaciteten ska upprätthållas krävs att verksamheten är lönsam även när vi lever med en stabil omvärld. Då krävs ett mycket nära samarbete mellan staten och producentorganisationerna i samband med politikens utformning. Det gäller exempelvis Sveriges position i förhandlingarna kring EU:s gemensamma jordbrukspolitik och utformningen av olika miljökrav och avgifter.

Under Alliansens regeringstid bedrevs ett omfattande arbete med att förenkla reglerna för jordbruksföretagare, vars kostnader därigenom minskade med 3 miljarder kronor per år. Detta regelförenklingsarbete måste fortsätta. I synnerhet behöver regelverket kring småskalig lokal produktion förenklas.

Nationella mål för självförsörjningsgraden behövs

Konkurrenskraftsutredningen (SOU 2015:15) föreslog fyra etappmål för att uppnå ett övergripande nationellt mål om en hållbar, attraktiv och innovativ jordbruks- och trädgårdsnäring. Dessa etappmål är följande.

1. Det samlade produktionsvärdet för jordbruket respektive trädgårdsnäringen ska öka i förhållande till 2015 i reala termer.
2. Lönsamheten inom jordbruket respektive trädgårdsnäringen ska öka i förhållande till 2015 så att en större andel av företagen når en vinstmarginal likvärdig den i andra delar av näringslivet.
3. Jordbruks- och trädgårdsnäringens produktion ska på ett tydligt sätt bidra till de nationella miljökvalitetsmålen.
4. Antalet sysselsatta inom jordbruks- och trädgårdsnäringen, i heltidsekvivalenter, ska öka i förhållande till 2015.

Utredningen föreslog att ett uppdrag ges till Jordbruksverket om att löpande följa och redovisa dessa nyckeltal. Kristdemokraterna anser att regeringen bör uppdra åt Jordbruksverket att ta fram indikatorer för dessa mål, så som Konkurrenskraftsutredningen föreslog. Även våra nordiska grannländer bör studeras med avseende på målformuleringar om självförsörjning. Riksdagen bör därför begära att regeringen återkommer med förslag på kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad.

Bra med en sammanhållen livsmedelsstrategi

Det är positivt att en livsmedelsstrategi äntligen kommer på plats. En strategi behövs för att skapa framtidstro och en positiv framåtrörelse inom branschen. Från

Kristdemokraternas sida är det särskilt angeläget att lyfta fram jordbrukets betydelse för Sveriges självförsörjning. Det är en angelägen prioritering när osäkerheten i vårt närområde ökar. Om vi skulle drabbas av krig eller annan större kris är den låga självförsörjningen ett direkt hot mot vårt samhälle.

Inrätta ett nationellt råd för livsmedelsstrategin

Ett nationellt råd bör inrättas för att bidra till att genomföra strategin. Syftet med rådet är att stärka samarbetet mellan berörda myndigheter, jordbruks- och trädgårdsnäringens branscher, livsmedelsindustrin, handeln, forskarsamhället, utbildningsväsendet och andra berörda intressen. Rådet bör löpande informera regeringen om näringens prioriteringar samt om vilka åtgärder som behövs. Rådet ska även arbeta för att berörda aktörer åtar sig att bidra till genomförandet av strategin. Regeringen bör även uppdra till berörda myndigheter att samverka och medverka till förbättrad konkurrenskraft inom sektorn. Detta bör ske genom en översyn av instruktioner och regleringsbrev.

Lönsamhet och konkurrenskraft

Det behövs lönsamhet om jordbruksföretagarna fortsatt ska kunna bedriva sin verksamhet och för att nya människor ska söka sig till branschen. Det är positivt att partierna enats om att ökad lönsamhet i det svenska jordbruket är ett mål i livsmedelsstrategin. Det är nu viktigt att det inte bara blir fina ord utan också verkstad. Nu har vi för första gången på 30 år en strategi som vill öka livsmedelsproduktionen. Under lång tid handlade debatten om att betala bönder för att sluta producera. Nu behöver vi inrikta oss på hur vi kan betala bönderna för att öka produktionen.

Lika villkor för svenska och europeiska bönder

En anledning till att svenska bönder har svårt att få lönsamhet i sin verksamhet är att konkurrensen i Europa är grovt snedvriden på grund av ländernas olika förutsättningar att ta del av EU:s stora jordbruksstöd. De svenska bönderna bär på en extra regelbörda som hämmar deras konkurrenskraft i förhållande till sina europeiska kollegor.

Hållbar av sänkning av drivmedelsskatten

Koldioxidskatt och energiskatt tas ut på fossila drivmedel som används för person- och lastbilstransporter för såväl hushållssektorn som i näringslivet. För dieselbränsle som används i jord- och skogsbruksmaskiner återbetalas emellertid en del av koldioxidskatten. Återbetalningen uppgick till och med 30 juni 2019 till 1,43 kronor per liter. I och med att riksdagen biföll Kristdemokraternas och Moderaternas budgetförslag för 2019, utökades skattenedsättningen med 1 kr/l för andra halvåret 2019. Enligt detta riksdagsbeslut skulle skattelättnaden för år 2020 och framåt uppgå till 1,93 kr/l. Det är också regeringens förslag att skattenedsättningen ligger kvar på 1,93 kr/l.

Enligt EU:s energiskattedirektiv är det möjligt för medlemsländerna att tillämpa en lägre skattesats, till och med att sänka skatten till noll, för energiprodukter som används inom jordbruket. Den faktiska skatten på diesel som används inom jordbruket varierar stort mellan de olika EU-länderna. Den genomsnittliga totala skatten ligger omkring 1,46 kronor per liter. Vi kan alltså konstatera att de svenska bönderna betalar en betydligt högre dieselskatt än sina europeiska kollegor.

Kristdemokraterna föreslår att skattenedsättningen på den diesel som används inom jordbruket sänks med 1 kr/l i förhållande till gällande beslut. Därmed uppgår nedsättningen inom jordbruket till 2,93 kr /l från och med 2020. Ett villkor för att få ta del av sänkningen ska vara att jordbrukaren i fråga till minst 30 procent använder icke-fossilt bränsle. Därigenom stärks jordbrukets konkurrenskraft samtidigt som omställningen till en klimatneutral produktion påskyndas.

Kompensation för fossilfri diesel

Många bönder kör idag sina maskiner på ren biodiesel. Dessa får ingen del i skattenedsättningen eftersom denna diesel redan är skattebefriad. Därför bör det finnas ett system för att kompensera även de som kör på ren biodiesel, så att de får motsvarande konkurrenskraft som de kollegor som kör på fossil diesel. Det bör utredas hur en kompensation för dessa fossilfria bönder kan utformas på ett sätt som är i enlighet med EU-rätten. En möjlighet som bör studeras är att inom landsbygdsprogrammet införa ett särskilt stöd till jordbrukare som bedriver verksamhet utan fossila insatsvaror. Kristdemokraterna föreslår därför att 30 miljoner kronor beräknas för detta ändamål år 2021 och 40 miljoner 2022.

Förändring i beteskravet för kor i lösdrift

Vi vill förändra det så kallade beteskravet för mjölkkor i lösdrift. Idag är svenska mjölkbönder förhindrade att ansöka om betesstöd från EU på grund av de nationella reglerna om att mjölkkor måste gå ute och beta under sommaren. Med ett slopat nationellt beteskrav kan svenska mjölkbönder med kor i lösdrift, i likhet med sina europeiska kolleger, få betesstöd från EU. Detta är ett steg mot mer jämlika konkurrensvillkor för Sveriges mjölkbönder.

Det svenska beteskravet är till för att garantera att mjölkkorna får utöva sitt naturliga beteende under årets varmare månader. De kor som går i lösdrift kan dock röra sig fritt och utöva sitt naturliga beteende året om; de väljer själva när de äter, vilar och i många fall när de mjölkas. Sveriges bönder har en hög medvetenhet om djurskydd och är måna om sina djurs hälsa. De allra flesta skulle släppa ut sina djur oavsett beteskravet.

Säkra generellt goda företagsvillkor

Konkurrenskraften för livsmedelsföretag ska stärkas. Det måste finnas goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan. Därför är det oroande med regeringens politik som innebär högre skatter på jobb och företagande. Regelverk som rör företag i primär- och livsmedelsproduktion är i hög utsträckning gemensamma för EU:s inre marknad. Det gör att alla nationella regler och krav som går utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar försämra konkurrenssituationen för de svenska företagen. Därför ska nationella, mer långtgående regler alltid vara väl motiverade och prövas noga.

Sveriges företagare blir allt äldre, vilket inte minst gäller inom de gröna näringarna. Det blir allt vanligare att deras barn inte vill ta över verksamheten. Den företagare som vill gå i pension riskerar därmed att behöva likvidera sitt livsverk, trots att det är livskraftigt. Problemet är som störst i glesbygdsområden – i övre Norrland har nästan hälften av företagen passerat pensionsåldern. I den M/KD-budget som riksdagen antog hösten 2019 säkerställde vi att generationsskiften kan ske utan att missgynnas skattemässigt. Nu vill Kristdemokraterna ta nästa steg och utreda möjligheten för personal som vill äga och driva vidare företag att kunna göra det. Det finns flera internationella exempel på hur detta kan genomföras, och en utredning bör se över hur ägarskiften av detta slag bäst kan främjas i en svensk kontext. Vi vill också öppna ett antal ägarskifteskontor utöver landet som kan ge råd och stöd i ägarskiftesprocesser – både inom familjer och för de företagare som vill lämna över verksamheten till sin

personal. Kristdemokraterna avsätter 15 miljoner kronor per år inom utgiftsområde 24 för att möjliggöra fem sådana kontor.

Främjandeuppdrag till myndigheter

Myndigheter har en viktig roll i att stötta företag och underlätta för dem. Detta fungerar inte alltid på önskvärd sätt. Det behövs enklare rutiner, regler och processer hos myndigheter som förenklar för livsmedelsföretagare. Myndigheter och tjänstemän ska även ha företagsaspekten i fokus när de fattar beslut eller utformar regler. Det kan handla om att genomföra en konsekvensbeskrivning innan datasystemet byts ut så att man förhindrar att stödets utbetalningar fördröjs. Vi vill att berörda myndigheter får ett främjandeuppdrag som förtydligar att de inte enbart ska utgöra ett kontrollerande organ. Fokus bör skifta från ett myndighetsperspektiv till ett tydligare brukarperspektiv vilket tydligt bör framgå av regeringens regleringsbrev. Myndigheter som arbetar med livsmedelsföretag bör i högre utsträckning tillhandahålla information samt underlätta och stödja livsmedelsföretagande.

Startstöd för unga jordbrukare

Startstödet för unga (till och med 40 år) jordbrukare ska underlätta för unga att starta en verksamhet eller att genomföra ett ägarskifte. Startstödet är viktigt för att rekrytera nya jordbrukare i Sverige. Under 2018 började startstödet ta slut på flera håll i landet. Vi anser därför att startstödet ska ges utökade anslag. Även branschaktörernas vilja att medfinansiera starten av nya jordbruksföretag ska tas till vara. De grundläggande kurser, som erbjudits nystartade jordbrukare för att klara utbildningskraven för startstöd, behöver tillräckliga medel för att kunna genomföras. Kristdemokraterna föreslår att startstödet utökas med 5 miljoner årligen för att öka nyrekryteringen och därmed stärka försörjningstryggheten.

Minskat regelkrångel

Det svenska jordbruket är troligtvis det mest ambitiösa i världen när det gäller att ta ansvar för miljö, djurskydd, hälsa och kvalitet. Detta ska vi vara stolta över. Men när regelbördan blir för betungande riskerar vi att förlora många svenska lantbrukare. Risker är uppenbar att många bönder tröttnar och lägger ned sin produktion på grund av allt regelkrångel och pappersarbete. Antalet regler, som en svensk lantbrukare måste förhålla sig till, har ökat från 274 stycken år 1996 till hela 605 år 2017. En

lantbruksföretagare har krav på att föra 22 olika journaler. För 36 olika jordbruksrelaterade verksamheter eller åtgärder måste bonden söka tillstånd. Många bönder gör idag allt för att göra rätt men mår ändå dåligt av oro för att de ska bryta mot någon regel. Kristdemokraterna föreslår att arbetet mot regelkrångel ges högre prioritet. Det behövs en sammanhållen handlingsplan med tydliga mätbara mål kring hur regelbelastningen ska minska. För att säkerställa att planen följs ska regeringen återkommande redovisa för riksdagen hur arbetet fortlöper. Modeller som skyddar mot ständigt växande pålagor ska användas. Här kan Sverige lära av andra länder. Vi vill införa principen ”en regel in, en regel ut”, som bland annat tillämpas i Tyskland, och som innebär att när nya regler införs ska regellättnader genomföras i minst samma omfattning.

Ungefär hälften av regleringarna kommer från EU. Överimplementering av EU-lagstiftning i svensk rätt ska motverkas. Vi anser att grundprincipen ska vara att införa EU-regler enligt miniminivå, så att svenska företag får rimliga konkurrensvillkor. Vid avsteg från principen ska tydlig motivering krävas. Sverige måste också bli bättre på att säkra att existerande regler är konkurrenskraftiga. I Danmark genomförs på ett strukturerat sätt så kallade grannkontroller (nabotjeks). Dansk implementering av en EU-lag jämförs med hur grannländer eller andra relevanta länder har gjort, detta för att se om danska företag är missgynnade och föreslå förändring. Näringslivet är involverat i processen. Vi vill utreda hur Sverige kan arbeta med strukturerade grannkontroller.

Kontakten med myndigheter måste bli smidigare. Företag ska bara behöva lämna en uppgift en gång till myndigheterna, därefter ska uppgiften slussas vidare till andra aktuella myndigheter om så behövs. Vi vill införa servicegarantier för företagen i syfte att bidra till snabbare, kvalitativare och mer förutsägbar myndighetsservice.

Även regelkontrollen upplevs många gånger som inriktad på att stjälpa istället för att hjälpa lantbruksföretaget. Kontrollen av regelefterlevnaden bör förenklas utifrån tysk modell, där en instans står för kontrollen i stället för att kommun och andra myndigheter utövar tillsyn över samma regel. Idag kan en lantbruksföretagare få besök av fem-sex olika typer av inspektörer som ska inspektera verksamheten vid olika tillfällen. I stället bör en enda myndighetsperson kontrollera verksamhetens alla delar vid sitt besök. Om inte en enda inspektör kan hålla reda på alla regler är det orimligt att begära detta av bonden som, förutom att kunna alla regler, också skall bedriva sin produktion.

”Regler och villkor” är ett av livsmedelsstrategins huvudområden. Detta är mycket viktigt för lönsamheten och konkurrenskraften. En parlamentarisk statlig utredning bör tillsättas för att ta ett samlat grepp om regelbördan och föreslå förenklingar.

Effektiva och förutsägbara tillståndprocesser

Tillståndprocessen inom animalieproduktionen är i dagsläget ofta betungande. I SOU 2013:5 konstaterades också att det ställdes krav som är relativt ingripande utan att det finns motiveringar i det enskilda fallet och där det vetenskapliga underlaget är osäkert. Det är viktigt att tillståndprocesserna är effektiva och rättssäkra. För att uppnå detta föreslog Konkurrenskraftsutredningen (SOU 2015:15) tre konkreta åtgärder, som Kristdemokraterna instämmer i, och som beskrivs nedan.

Ny vägledning för anmälnings- och tillståndsprövning

Regeringen bör ge i uppdrag till Jordbruksverket och Hav- och vattenmyndigheten att utarbeta en ny vägledning för anmälnings- och tillståndsprövning inom animalieproduktionen. Detta uppdrag ska syfta till att förkorta prövningsprocessen, öka kompetensen hos handläggare och främja en enhetlig rättstillämpning i olika delar av landet.

Färre miljöprövningsdelegationer

Prövningen av djurhållande verksamhet bör koncentreras till färre miljöprövningsdelegationer. Detta ska syfta till en mer enhetlig rättstillämpning, underlätta för specialisering av miljösakkunniga och effektivisera prövningen.

Inget samråd för anmälningspliktig verksamhet

Regeringen bör ta initiativ till att ta bort kravet på samrådsförfarande för anmälningspliktig verksamhet. Den anmälningspliktiga verksamheten betraktas som mindre miljöpåfrestande. Kravet på samrådsförfarande innebär extra kostnader för den enskilde och det tar längre tid att genomföra verksamhetsförändringar.

Ingen förprovning vid ny-, om- eller tillbyggnad

Regeringen bör ge ett uppdrag till jordbruksverket om att ta bort det obligatoriska kravet om förprovning vid ny- om- eller tillbyggnad av djurstallar samt inredning för djur. Idag är reglerna för hur djurstallar ska byggas alltför detaljerade. I stället bör ökat fokus ligga på funktion och djurvälstånd. Jordbruksverket har nu lämnat ett förslag om förenklingar av förprovningen. Kristdemokraterna föreslår emellertid att kravet på förprovning avskaffas.

Ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel

För att skapa mer långsiktighet och förutsägbarhet för livsmedelsproducenter bör regeringen verka för att myndigheterna i större utsträckning använder sig av ömsesidigt

erkännande av växtskyddsmedel. Hänsyn bör tas till hur andra EU-medlemsstater förhåller sig till växtskyddsmedel för att skapa konkurrensneutrala förutsättningar inom det svenska jordbruket.

Förenkla handläggningen genom AI

I USA används redan idag artificiell intelligens (AI) vid bygglovshantering. Inom något år borde AI vara moget för att hantera ärenden om ansökningar om EU-stöd. Detta skulle innebära snabbare handläggning och ökad rättssäkerhet. Vi vill att Sverige ska pröva AI vid handläggningen av jordbruksstöd.

Ansvarsfull offentlig upphandling

Den offentliga sektorn har en stor möjlighet att påverka villkoren för företagande på landsbygden via upphandlingen av livsmedel. I Sverige har vi höga djurskyddsnormer och regler som garanterar livsmedlens kvalitet. Det är vi stolta över och så ska det fortsätta att vara. Men i konkurrensen på EU:s inre marknad med länder som i flera fall endast uppfyller de absoluta minimikraven för god djurhållning är det viktigt att den offentliga sektorn tar sitt ansvar och inte endast låter normen om lägsta pris få råda. Med en offentlig upphandling som drivs av värden om god livsmedelskvalitet, god djurhållning och liten miljöpåverkan får våra skolelever, äldre och vårdtagare en bra kost, och svenska livsmedelsföretag får bättre möjligheter till lönsamhet. Den finska regeringen beslöt nyligen att samma krav som ställs på landets bönder ska ställas vid upphandling. Sverige bör inspireras av det finska exemplet. Kristdemokraterna föreslår 20 miljoner till anslag 1:15 för att stödja ursprungsmärkning och hjälp till offentliga upphandlare.

Ursprungsmärkning vid serveringar inom regioner/landsting och kommuner

Även konsumenter som serveras mat inom de offentliga verksamheterna – såsom skola, vård och omsorg – bör ha information om matens ursprung. Kristdemokraterna föreslår därför att kommuner och landsting/regioner på menyerna ska uppge ursprungsland för de köttåvaror som använts.

Reformering av EU-ersättningarna

Anpassa den svenska ståndpunkten angående EU:s gemensamma jordbrukspolitik

Konkurrenskraftsutredningen föreslår en omläggning av Sveriges position i förhållande till CAP. Utredningen skriver: ”Sveriges ståndpunkt inom EU-samarbetet, bör vara att stärka konkurrenskraften för det svenska jordbruket och för svensk trädgårdsnäring inom ramen för det övergripande målet om en avreglering av CAP och en minskning av dess andel av EU:s budget”. Kristdemokraterna anser att utredningens rekommendation bör följas. Svenska ståndpunkter inom CAP-arbetet bör ta sin utgångspunkt i att stärka svensk konkurrenskraft, samtidigt som den totala EU-budgeten för jordbruk minskar.

Förbättringar i EU-stöden

Sverige måste ta vara på de möjligheter som landsbygdsprogrammet och andra EU-program ger oss för att kompensera de producenter som har högre krav från Sverige än vad gemenskapslagstiftningen kräver. Hanteringen av EU-stöden behöver effektiviseras för att bland annat ta hänsyn till de naturgivna olikheterna i vårt land.

Stöden som ges genom EU:s strukturfonder behöver göras mer schabloniserade och betalas ut via en ansvarig regional nivå.

EU-ersättningarna i rätt tid

Det är viktigt att EU-ersättningarna betalas ut till bönderna så snart som möjligt, oavsett orsaken till fördröjning. Regeringen har ibland använt EU-ersättningarna till jordbruket som en sorts budgetregulator. Man har därigenom fördröjt utbetalningarna. Inga andra EU-länder agerar på detta sätt. Sverige bör alltid ta hem och betala ut EU-ersättningarna så snart de finns tillgängliga, detta för att underlätta böndernas likviditetssituation och för att låta pengarna komma till nytta i den svenska ekonomin.

Många jordbrukare har drabbats av att EU-ersättningarna försenats, ibland med flera år. De förseningar som uppstått inom jordbruksersättningarna de senaste åren är i vissa fall exceptionellt långa, vilket gör att de likviditetsproblem som uppstått i denna speciella situation behöver hanteras. Kristdemokraterna föreslår därför att det bör utredas hur en bestämmelse kan införas om att ränta enligt räntelagen ska utgå för exceptionella förseningar i utbetalningen av EU-ersättningarna om sådana situationer uppstår i framtiden. Det finns särskilda skäl till att ränta ska utgå vid försenade jordbruksstöd men inte när utbetalningarna fallerar inom andra typer av statliga åtaganden, exempelvis inom socialförsäkringssystemet. Först och främst utgör

jordbruksersättningarna en betalning för tjänster som jordbruket utför gentemot samhället i form av nyttigheter som öppna landskap, inhemsk livsmedelsförsörjning samt höga miljö- och djurskyddskrav. Utförandet av jordbrukets tjänster omgärdas av strikta krav och villkor från myndigheternas sida. Om lantbrukaren gör avvikelser från regelverket kan det få dyrbara konsekvenser i form av sanktionsavgifter och uteblivna ersättningar. Det är därför rimligt om myndigheterna i motsvarande grad är ansvariga för sina skyldigheter gentemot lantbrukarna.

Naturligtvis är det viktigt att Jordbruksverket framöver sköter utbetalningarna på ett bättre sätt så att behov av räntebetalningar inte uppkommer.

Nej till dubbel bestraffning av jordbrukare

Ingen ska straffas dubbelt för ett och samma fel. Detsamma anser vi ska gälla även för jordbrukare. Idag straffas bonden både för själva regelbrottet och dessutom i form av att EU-stöd dras in. Det är en dubbel bestraffning som dessutom inte är proportionell mot brottet. Den som har stor areal med stora stöd får ett högt straff. Sverige bör därför verka inom EU för att det inte ska göras avdrag på EU-ersättningarna om det finns en nationell reglering som medför proportionerliga konsekvenser för jordbrukaren. Tyvärr har regeringen presenterat förslag som går i motsatt riktning och ökar dubbelbestraffningen.

Satsningar på landsbygdens miljö och struktur

Kristdemokraterna vill skapa möjligheter för konsumenterna att göra medvetna val för att möta sina egna och omvärldens behov. Politiken ska inte tvinga konsumenten till särskilda val men däremot säkerställa att information finns tillgängligt för dem som är engagerade och underlätta möjligheten att själv välja mat som är bra för hälsa och miljö. Lokala kontrakt kan bidra till en levande landsbygd med en god produktion av livsmedel och lokala produkter av god kvalitet. Lokala kontrakt utvecklar närmarknaden, ökar konsumentmakten och ger producenterna ökad försäljningsvinst. Framtagande av lokala kontrakt skulle kunna stödjas genom landsbygdsprogrammet.

Kristdemokraterna värnar stödet till betesmarker och slätterängar. En förutsättning för det öppna landskapet är att marken brukas och betas. Det är därför nödvändigt att den svenska mjölk- och köttproduktionen värnas i alla fora där dess existens ifrågasätts eller är på väg att äventyras. Även hästnäringens betydelse ska i detta sammanhang lyftas fram. För att kunna hålla djur på markerna under sommaren krävs att det också är möjligt att odla vinterfoder. Ett riktat stöd är ett verksamt instrument för att möjliggöra

fortsatt djurhållning och nyttjande av naturbetesmarkerna. Vallodling och betesmarker kompletterar således varandra och båda dessa former för markanvändning bör finnas i hela landet.

Strukturkalkning för att minska näringsläckaget

Läckaget av fosfor bidrar till övergödning av Östersjön. Strukturkalkning av åkermark bedöms vara en av de mest kostnadseffektiva metoderna för att minska övergödningen. Kalk som sprids på åkrarna bedöms ge en kostnadseffektivitet på ca 3 000 kr per kg fosfor medan uppgradering av enskilda avlopp kostar minst 10 000 – 25 000 kr/kg fosfor. Strukturkalkning kan minska fosforförluster från lerjord med upp till 50 procent. Strukturkalkning anses också förbättra skördarna. Strukturkalkning sker idag och finansieras då som s k LOVA-projekt. Tidigare behövde LOVA-medel medfinansieras med 50 procent, men från och med 2018 får LOVA-stödet täcka upp till 90 procent av kostnaderna. LOVA-anslaget har också höjts till 160 miljoner 2019. Kristdemokraterna föreslår ytterligare 100 miljoner i stöd till strukturkalkning.

Stärkt konsumentmakt

Vi vet inte hur livsmedelsproduktionen ser ut år 2030, varken i Sverige eller i världen, än mindre vilken produktionsform som är mest attraktiv eller vilka varor som konsumenter efterfrågar. Kristdemokraterna vill skapa möjligheter för konsumenterna att göra medvetna val för att möta sina egna och omvärldens behov. Konsumenters efterfrågan och köpvilja är i stor grad styrande för de livsmedel vi idag konsumerar och vilka som säljer bäst. Politiken ska inte tvinga konsumenten till särskilda val, men däremot säkerställa att information finns tillgängligt för dem som är engagerade och underlätta möjligheten att själv välja mat som är bra för hälsa och miljö. Detta kan exempelvis ske genom tydlig och lättillgänglig information i form av bland annat miljömärkningar som nyckelhålet och ursprungsmärkningar, konsumentupplysningstjänster, produktinformation i butiker samt webbaserad information. Detta möjliggör för konsumenter och andra aktörer att göra ansvarsfulla och hållbara val av produkter och tjänster och att ställa om till mer hållbara livsstilar. Utbudet av livsmedel som produceras och förädlas bör motsvara det som efterfrågas av konsumenter.

Obligatorisk ursprungsmärkning av kött och fisk

Bra ursprungs- och innehållsmärkning ökar konsumentmakten och ökar chanserna att göra medvetna val. Europas länder har skiftande djurskyddslagar, i de flesta avseenden har Sverige ett starkare djurskydd än övriga länder, vilket medför en högre kostnadsbild för svenska djurhållare som därmed missgynnas i den europeiska konkurrensen. Gemensamma regler för ursprungsmärkning kan leda till ökade krav på bättre djurskydd i Europa. Därför vill Kristdemokraterna att samma regler för ursprungsmärkning även ska gälla för kött från andra djurslag än nöt. EU-kommissionen ska använda sina möjligheter till vite mot länder som bryter mot djurskyddsregler vilket snedvrider konkurrensen på den inre marknaden.

Konsumenters efterfrågan och köpvilja är i stor grad styrande för de livsmedel vi idag konsumerar och vilka som säljer bäst. Om information om ursprung finns tillgängligt underlättar det möjligheten att själv välja mat som är bra för hälsa och miljö. Detta kan exempelvis ske genom tydlig och lättillgänglig information i form av bland annat miljömärkningar som nyckelhålet och ursprungsmärkningar, konsumentupplysningstjänster, produktinformation i butiker samt webbaserad information. Detta möjliggör för konsumenter och andra aktörer att göra ansvarsfulla och hållbara val av produkter och tjänster och att ställa om till mer hållbara livsstilar. Bra ursprungs- och innehållsmärkning ökar konsumentmakten och ökar chanserna att göra medvetna val. Europas länder har skiftande djurskyddslagar, i de flesta avseenden har Sverige ett starkare djurskydd än övriga länder, vilket medför en högre kostnadsbild för svenska djurhållare som därmed missgynnas i den europeiska konkurrensen. Gemensamma regler för ursprungsmärkning kan leda till ökade krav på bättre djurskydd i Europa.

Regeringen har 12 juli 2018 gett Livsmedelsverket i uppdrag att tillsammans med Konsumentverket undersöka hur man ska gå till väga för att införa en obligatorisk ursprungsmärkning av kött på restauranger och i storkök. Uppdraget rapporterades till Regeringskansliet den 3 december 2018 (Obligatorisk ursprungsmärkning av kött och fisk på restaurang och i storhushåll, dnr 2018/02382). Av Livsmedelsverkets rapport framgår att ett krav på ursprungsmärkning på restaurang skulle medföra stora kostnader för hela livsmedelskedjan. En sådan märkning skulle också innebära att Sverige ställer högre krav än EU och det kan betraktas som ett handelshinder. Branschorganisationen Visita har tagit fram en policy om ursprungsinformation på restaurang.

I maj 2019 blev Finland första EU-land som införde obligatorisk ursprungsmärkning av kött på restauranger. Ursprungslandet måste inte anges i menyn, utan kan exempelvis

finnas i en broschyr. EU-kommissionen har dock sagt nej till Finlands önskan att också införa ursprungsmärkning på fisk. Kommissionen motiverar detta med att det redan finns särskilda europeiska regler för att ange ursprungsland eller -område för fiskeriprodukter. Inom EU pågår arbete med ett nytt system för spårbarhet av fisk inom hela livsmedelskedjan.

Kristdemokraterna anser att konsumenterna har rätt att veta varifrån maten de äter kommer och hur djuren vuxit upp och var fisken fångats. Därför bör det införas en obligatorisk ursprungsmärkning av kött och fisk på restauranger, i storhushåll och inom livsmedelsindustrin.

Lokala kontrakt

Ett sätt att uppvärdera produkterna och tjänsterna från landsbygdsföretagen är att sluta lokala kontrakt. För att utveckla och bevara svenska livsmedel bör lokala kontrakt uppmuntras mellan handlare på orten, konsument och producent. Detta skulle bidra till en levande landsbygd med en god produktion av livsmedel och lokala produkter av god kvalitet. Lokala kontrakt utvecklar närmarknaden, ökar konsumentmakten och ger producenterna ökad försäljningsvinst. I ett lokalt kontrakt kan konsumenten ange värdet av ekosystemtjänster och det lokala lantbrukets mervärde i kronor och ören. Detta är framför allt en fråga för handlare, producenter och konsumenter, men ett framtagande av lokala kontrakt skulle kunna stödjas genom landsbygdsprogrammet. Det är viktigt att berörda myndigheter utvecklar instrument och riktlinjer så att lokala kontrakt kan spridas och initieras över hela landet.

Skolans viktiga roll

Det är viktigt att alla elever i skolan får lära sig om sambandet mellan kost och hälsa och om livsmedlens miljöpåverkan. Skolan bör också premiera närproducerat före råvaror som producerats långt bort under mildare krav än de svenska och som medför långa och klimatpåverkande transporter. Det är viktigt att det finns fullgoda vegetariska alternativ i skolan. Det är särskilt viktigt för barn att maten innehåller rätt näringsämnen, inte minst tillräckligt med fett och protein.

Underlätta och främja livsmedelsexporten

Om vi fortsättningsvis ska få män och kvinnor i vårt land att ägna sig åt jordbruksproduktion behöver branschen vara lönsam. För lönsamhet krävs att producenterna, förutom den starkt konkurrensutsatta svenska hemmamarknaden, också

har goda möjligheter till export av sina produkter. En lönsam livsmedelsexport i fredstid är därför en förutsättning för att upprätthålla försörjningstryggheten i händelse av kris eller krig. Sverige har stor potential att exportera mer livsmedel. Vi har mervärden såsom högt smittskydd och djurskydd vilket skapar säkra livsmedel som är attraktivt på den internationella marknaden. Den framgångssaga som alliansregeringen påbörjade vill vi fortsätta. Den svenska livsmedelsindustrin kan växa ytterligare.

För att underlätta och främja livsmedelsexporten vill vi förenkla för livsmedelsföretag att exportera och marknadsföra sig i andra länder. Vi vill ge Business Sweden ett tydligare främjandeuppdrag för att förenkla för livsmedelssektorn att ta sig in på nya och befintliga marknader. För att lyckas med detta behöver kompetensen inom livsmedel förbättras på myndigheten och näringen behöver få en tydligare position i marknadsföringen av Sverige. Många livsmedelsföretag upplever svårigheter med att exportera varor och vi vill att Business Sweden ska tillhandahålla information till livsmedelsföretag om tillvägagångssätt liksom om potential och mervärdet i att förädla produkter för export.

Inrätta livsmedelsattachéer

Kristdemokraterna anser att livsmedelsattachéer bör placeras på strategiskt viktiga marknader för svensk livsmedelsexport. Regeringen bör snarast analysera vilka marknader som är strategiskt viktiga och därefter tillsätta livsmedelsattachéer på dessa.

Ersättningar för viltskador

Rovdjursangrepp på tamboskap och husdjur kan orsaka stor ekonomisk skada för lantbrukare och leder till stor otrygghet bland många som lever i rovdjurstäta områden. Dagens ersättningsnivåer till dem som får sina tamdjur rivna och dödade av rovdjur behöver ses över. Rennäringen ska värnas eftersom den är en betydelsefull del av samisk kultur samt viktig för sysselsättning och boende i Sveriges norra inland och fjällvärld. Kristdemokraterna föreslår att 10 miljoner kronor ytterligare anvisas till anslag 1:7 *Ersättningar för viltskador m m.*

Ersättning vid skördekatastrofer

Sedan ett antal år tillbaka finns det i Sverige inget offentligt finansierat stöd till lantbrukare som drabbas av skördeskador. Sedan det statliga skadeskördeskyddet avskaffades har man från LRF:s sida undersökt möjligheterna till en försäkringslösning

för skördeskadorna till följd av exempelvis omfattande regn eller torka. Det har visat sig att det inte finns någon möjlighet att erbjuda försäkringar mot skördeskadorna på rent kommersiell grund. Inte heller finns det något exempel på ett land där bönderna erbjuds rent kommersiella försäkringar mot skördeskadorna. Alla skördeskadeförsäkringar i världen, inklusive i USA, har någon form av offentlig medfinansiering. Avsaknaden av offentlig medfinansiering av skördeskadorna innebär att de svenska bönderna har (ytterligare) en konkurrensnackdel i förhållande till sina utländska kollegor. Inom landsbygdsprogrammet finns möjligheter att subventionera försäkringspremier eller program för inkomststabilisering. Det kräver dock att det finns kommersiella lösningar på marknaden. Ett återinförande av ett system liknande det gamla skördeskadskyddet riskerar att bli ganska ineffektivt. Däremot finns det anledning att utreda införandet av någon form av fond för katastrofskadorna inom jordbruket. I ett sådant system skulle ersättning i princip endast utgå vid totalskada på 100 procent, inte som i det gamla skördeskadesystemet en bedömning av om det är 50 eller 60 procent skada. Systemet bör så långt möjligt bygga på existerande struktur med jordbruksverk och länsstyrelser som förvaltande, kontrollerande och utbetalande myndigheter.

Konkurrenskraftsutredningen skriver att det finns ”skäl att överväga om man bör utveckla system för ersättning vid angrepp av vissa allvarliga växtskadegörare”. Tyvärr lämnades inget konkret förslag i utredningen.

Jordbruk ska inte vara miljöfarlig verksamhet

Idag klassas jordbruk som en miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken. Detta skapar en känsla hos jordbrukarna av att vara misstrodda. Det är inte enbart en fråga om terminologi; i och med att verksamheten klassas som miljöfarlig riskerar inställningen hos myndighetspersoner påverkas negativt så att fokus hamnar på att leta fel. Bönderna har svårt att få råd om hur de ska göra för att göra rätt. LRF har föreslagit att jordbruk i stället ska klassas som miljöpåverkande verksamhet. Regeringen bör ta initiativ till en sådan förändring.

Bondens rätt vid exploatering

Åkermark exproprieras, det vill säga bonden tvingas sälja till ett av staten fastställt pris, när exempelvis trafikleder ska dras över befintlig åkermark. Den summa bonden får betalt utgör 125 procent av marknadsvärdet om marken skulle fortsatt användas som åkermark. När klassningen av marken som åkermark upphävs, finns det däremot ett

marknadsvärde på den matjord, eventuella fyllnadsmaterial och andra naturmaterial som kan finnas i marken. Detta marknadsvärde kan vara betydligt högre än priset bonden fått. Detta framstår som orättvist. Därför föreslår vi att priset för åkermark vid expropriation aldrig ska understiga värdet av de naturmaterial som marken innehåller. Det bör snarast utredas hur regelverket kan ändras så att bondens ersättning vid expropriation för exploatering minst motsvarar värdet av de naturmaterial som marken innehåller.

Nej till uppluckring av jordförvärvslagen

Kristdemokraterna anser att jordförvärvslagen idag fungerar bra. De inskränkningar i äganderätten som jordförvärvslagen innebär har befunnits motiverade för att åstadkomma mer rationella brukningsenheter inom jord- och skogsbruket, för att upprätthålla balansen mellan olika ägarkategorier och för att gynna bosättning och sysselsättning i glesbygd. De fysiska personernas – i dagligt tal böndernas – ägande och brukande av jorden har visat sig vara framgångsrikt för ansvarstagande, innovationskraft och näringslivsutvecklingen på landsbygden. Därför bör jordförvärvslagen inte ändras.

Underlätta kapitalförsörjning till jordbruket

Kristdemokraterna konstaterar att det finns utmaningar när det gäller kapitalförsörjningen inom jordbruket. Dessa utmaningar bör lösas genom förenklingar och förbättringar i olika regelverk. För att underlätta generationsövergångar föreslår Kristdemokraterna att skattereglerna modifieras så att successiva köp och försäljningar av jordbruksfastigheter underlättas. Även de olika regler som finns i våra nordiska grannländer för att underlätta generationsskifte bör övervägas.

Konkurrenskraftsutredningen konstaterade att det stora hindret för investeringar är den generellt låga lönsamheten i jordbruks- och trädgårdssektorn. Slutsatsen av detta bör, enligt Kristdemokraterna, vara att fokusera på ökad lönsamhet, vilket i sin tur kommer att attrahera kapital och investeringar.

Forskning på nya grödor

Jordbruksforskningen behöver i samverkan med näringen satsa på att utveckla förädlingstekniken för att kunna ta fram nya grödor med förutsättningar att klara framtidens förändrade klimat och minska behovet av bekämpningsmedel. Tyvärr finns

det idag otillräcklig forskning på grödor som kan vara funktionella i Sverige i framtiden.

Konkurrenskraftsutredningen påpekar att möjligheten att använda nya tekniker för växtförädling styrs av EU-lagstiftning och att det därför är nödvändigt att den svenska regeringen förhandlar inom EU i syfte att påskynda utvecklingen av sådana nya tekniker. I åtgärdsprogram 2 för livsmedelsprogrammet, utlovade regeringen i mars 2017 att regeringen ökar anslaget till Public Private Partnership kopplat till växtförädling. Public Private Partnership är ett program som innefattar nordiska växtförädlingsföretag, institut och universitet kopplat till växtförädling och som bedrivs inom ramen för Nordiska Ministerrådet. Den här satsningen ska säkerställa tillgången till växtsorter som kan odlas i Sverige i ett förändrat klimat.

Det är därför välkommet att Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, fått i uppdrag att inrätta ett kompetenscentrum för växtförädling. Jordbruksforskningen behöver i samverkan med näringen satsa på att utveckla förädlingstekniken för att kunna ta fram nya grödor med förutsättningar att klara framtidens förändrade klimat och minska behovet av bekämpningsmedel.

Klimatförändringarna påverkar också den svenska skogen. Det är därför angeläget att fortsatt stimulera forskning och utveckling av olika plantslag för att dra nytta av den möjlighet till ökad produktivitet inom skogsbruket som klimatförändringen kan medföra.

Hållbara gödningsmetoder

Det behövs även fortsatt arbete för att minska övergödningen av åar, vattendrag och hav genom ett mera hållbart brukande, bland annat via insatser som ”Greppa Näringen”.

Hållbara gödningsmetoder behöver utvecklas, inte bara utifrån

självförsörjningssynpunkt utan också ur miljösynpunkt. Vid Sveriges

Lantbruksuniversitet, SLU, bedrivs intressant forskning bl a om hur energigrödor kan användas vid framställning av kvävegödsel.

Biodlingen

Till följd av kemikalieanvändningen har beståndet av vildbin och andra insekter som utför pollinering av växter minskat. När denna ekosystemtjänst inte fullt ut går att räkna med behöver den förstärkas. En viktig funktion i detta sammanhang har de honungsbin som biodlare har. För att stödja biodlarna i den viktiga funktion deras bin har för

pollineringen behöver en översyn göras av hur denna verksamhet kan stödjas och utvecklas. Ett sätt kan vara genom information och opinionsbildning. Miljögifterna drabbar också tambin. Biodlingen är också utsatt för skador från vilt, främst björn. Länsstyrelserna, som ansvarar för utbetalning av viltskadeersättning, har väldigt olika policy för detta. I vissa län får biodlarna 0 kronor men i ett annat upp till 5 000 kronor per förstörd bikupa. Det behövs ett konsekvent erkännande av biodlarnas rätt till viltskadeersättning.

På senare tid har den bristande märkningen av honung uppmärksammats som ett problem. Importerad honung kan ofta vara utspädd med rissirap eller rissocker. Trots att det på internationell nivå är fastslaget att honung är ett av världens mest förfalskade livsmedel görs det ytterst få analyser av den honung som importeras till Sverige. Det finns därför ett behov av dels bättre krav på ursprungsmärkning av honung, dels äkthetskontroller av importerad honung. Det är viktigt att konsumenterna får en sportslig chans att göra informerade val vid köp av honung.

Hästnäringen

Hästnäringen och ridsporten är en livskraftig del av landsbygdsföretagandet.

Utvecklingen har varit stark under senare årtionden men det finns skäl att fortsatt förbättra förutsättningarna för fler arbetstillfällen i dessa verksamheter. En möjlighet vore att ridsporten likt aktiviteter på gym ska vara avdragsgill när den bedrivs i motionssyfte och en friskvårdsförmån som kan bekostas av arbetsgivaren. Det behövs också en fortsatt satsning på utbildningen inom hästsektorn gällande den hippologiska högskoleutbildningen, hovslagarutbildningen och utbildningen av ridinstruktörer.

Framtidens livsmedel

För att jorden ska kunna föda den framtida världsbefolkningen pekar forskning på att det troligtvis blir nödvändigt att lägga om våra nuvarande kostvanor. Nya livsmedel, exempelvis alger och insekter, kommer då att spela en större roll som proteinkälla. Emellertid är det idag inte lätt att göra rätt, varken för produktion eller försäljning av sådan ”ny” mat. Här måste gällande lagstiftning uppdateras till dagens förutsättningar, exempelvis gränserna för vad som räknas som livsmedel och när en produkt övergår från att vara gröda till att vara livsmedel. I Sverige har Livsmedelsverket idag en alltför rigid syn på hur de gemensamma EU-reglerna ska tolkas. Genom sin snäva tolkning av

EU:s direktiv för ”nya livsmedel”, ger Livsmedelsverket en klar konkurrensnackdel till svenska importörer av sådana grödor som inte salufördes i unionen innan 1997.

Bättre personalförsörjning

Idag har jordbruksföretagen problem med att få tag på utbildad personal.

Jordbruksskolorna har svårt att locka unga. Det är viktigt att kvaliteten på jordbruksutbildningarna håller en hög klass. De gröna näringarna behöver i studievägledningen lyftas fram som en framtidsbransch.

Böndernas roll vid kriser

Vid olika typer av kriser, bland annat snöstorm och skogsbrand, gör bönderna viktiga insatser. Beredskapen skulle stärkas om kommunerna i förväg inventerade de resurser som finns bland lantbrukarna. Alla kommuner borde vara skyldiga att skapa avtal med lantbrukare om hur deras utrustning ska kunna användas vid kriser.

GMO

Genetiskt modifierade organismer (GMO) innebär både möjligheter och risker. Kristdemokraterna anser att möjligheterna ska tas till vara samtidigt som riskerna bör förbyggas på lämpligt sätt.

Varje ny växtsort, oavsett vilken förädlingsteknik som använts, bör granskas ur miljö- och hälsosynpunkt, innan den odlas och används. Nya växtsorter, oavsett förädlingsteknik, behövs för att öka produktiviteten i jordbruket och säkra det inför framtiden. Försiktighetsprincipen ska gälla vid introduktionen av nya GMO-grödor. Produkter som innehåller eller tillverkats av GMO ska hanteras så att nästa led i foder- eller livsmedelskedjan ges valfrihet i sitt förhållningssätt till GMO. Det ska vara praktiskt möjligt för odlare att odla utan inblandning av GMO. Tydliga regler för märkning och spårbarhet av GMO-produkter ska finnas. Patentreglerna ska vara balanserade och inte hämma yrkesmässigt lantbruk eller fritidsodlingen. Det är viktigt att även universitet och små förädlingsföretag kan delta i utvecklingen av nya växtsorter för att tillgodose det svenska behovet av sorter med nya egenskaper. Regelverket för godkännande av nya sorter bör förenklas.

Minska matsvinnet

Det uppskattas att omkring en tredjedel av alla livsmedel som produceras kasseras utan att ätas upp. Samtidigt ökar trycket på vår jords resurser, vilket ställer ökade krav på oss att hushålla med både mat och jordbruksmark. Det mesta svinnet sker i hushållen men även detaljhandelsledet har ett betydande matsvinn, cirka 5 procent av den totala produktionen. Matsvinnet i butikerna motsvarar cirka en procent av svenskarnas totala klimatpåverkan.

Idag törs inte handlare själva frysa in kylvaror innan de ”går ut”. Livsmedelsverkets föreskrifter ger intrycket av att detta förfaringssätt inte är tillåtet. På Livsmedelsverkets hemsida gör man en liberal tolkning av sina egna föreskrifter och skriver att man får frysa in kylvaror. Ute i handeln törs man inte frysa in kylvaror och detta förekommer mycket sällan. I kommunerna gör olika inspektörer olika tolkningar. Genom att frysa in kylvaror kan svinnet minskas, samtidigt som kunder med låga inkomster får en större möjlighet att köpa de frysta produkterna till ett billigare pris. Därför föreslår vi att livsmedelslagen förtydligas så att det framgår att en butik får frysa in kylvaror.

Förädling är enklaste sättet att hantera köttfärs, t ex göra köttfärslimpa. Många butiker har en ugn. Många butiker skulle kunna sälja matlådor över disk. Om butiken inte har möjlighet att förädla produkterna själva är ett samarbete med andra verksamheter, som skolor och cateringfirmor, ett bra alternativ. Därför föreslår vi att Livsmedelsverket tydliggör för handlarna att de själv får förädla sina kylvaror, t ex kyckling och köttfärs.

Livsmedelsverket bör också få i uppdrag att ta fram en handledningsbok till företagarna om hur de kan minska sitt matsvinn.

Djurskydd

Glada grisar med knorr

Den svenska djurhållningen ska präglas av höga djurskyddsambitioner. En bra skötsel och god hygien i djurhållningen ger inte bara bättre djurskydd utan också hög livsmedelskvalitet. I en internationell jämförelse har Sverige en bra

djurskyddslagstiftning. Detta är givetvis bra men medför samtidigt att djuruppfödare i Sverige har högre kostnader än sina konkurrenter i andra länder. Därigenom kan bönderna i vissa andra länder, till följd av lägre djurskydds krav, sälja sina produkter till ett lägre pris. För att svenska bönder inte ska missgynnas är det viktigt att djurskyddslagstiftningen harmoniseras inom EU genom att EU-kraven skärps. Strävan måste vara att svenska bestämmelser på djurskyddsområdet ska tjäna som vägledning för arbetet inom EU.

Det är inte minst viktigt att befintliga regler också efterlevs. Redan 2001 blev rutinmässig kupering (bortklippning) av grisarnas svansar förbjuden inom EU. Trots detta får, enligt EU:s livsmedelsmyndighet EFSA, den allra största delen av alla grisar inom EU sina svansar bortklippta. EU-kommissionen har framhållit att direktivet mot svanskupering inte efterlevs. Sverige är det enda land där grisarna fortfarande kan slå knorr på svansen.

Djurtransporter

De långa och ofta plågsamma djurtransporterna som förekommer inom EU är oacceptabla. För att korta transporter och transporttider bör EU främja närbelägna, eller mobila, småskaliga slakterier. EU-stöd av olika slag bör kunna användas för investeringar för att förbättra djurskyddet. Genom att underlätta tillkomsten av mobila och gårdsnära slakterier kan behovet av långväga transporter minskas. I Världshandelsorganisationens (WTO) förhandlingar med länder utanför unionen måste EU ställa bestämda miljö- och djurskydds krav.

Minska antibiotikaanvändningen

Antibiotikaresistenta bakterier utgör ett stort hot mot människors hälsa. Allt fler bakterier utvecklar resistens mot allt fler mediciner. Samtidigt har mycket få nya antibiotika tagits fram under de senaste decennierna. Konsekvensen blir att vi i framtiden riskerar att åter få uppleva att tiotals miljoner människor dör i infektionssjukdomar som idag lätt kan botas med antibiotika. Även många kirurgiska ingrepp blir i praktiken omöjliga på grund av infektionsrisken. De resistenta bakterierna flåsar nu läkemedelsutvecklarna i nacken. Redan idag beräknas minst 700 000 människor dö varje år på grund av resistenta bakterier. Orsaken till den ökande antibiotikaresistensen är den omfattande användningen av antibiotika.

Två tredjedelar av all antibiotika globalt ges till djur. I Sverige står djurhållningen för ungefär en sjundedel av all antibiotikaanvändning. I Sverige får alltså djuren betydligt mindre antibiotika än i andra länder. Detta tack vare ett aktivt djurskyddsarbete som minskar risken för sjukdomar samt strikta nationella regler om antibiotikaanvändning. Vi ska därför vara stolta och tacksamma över det arbete som våra svenska bönder utför. Emellertid är det kött vi konsumerar allt oftare uppfött med betydligt högre antibiotikaanvändning än vad som vore lagligt i Sverige. Omkring 40 procent av allt griskött som konsumeras i Sverige är importerat. Det mesta importeras från EU-länder. Den genomsnittliga antibiotikaanvändningen per djur inom EU ligger cirka 14 gånger högre än i Sverige. Enligt en rapport från Europeiska läkemedelsmyndigheten EMA, som presenterades i oktober 2018, har användningen av antibiotika i djuruppfödningen minskat med 20 procent sedan 2011. Det är positivt att utvecklingen har vänt men mycket återstår att göra.

Sverige – både regering och enskilda europaparlamentariker – har under lång tid tryckt på för att minska antibiotikaanvändningen inom djurhållningen i EU. Det konkreta resultatet i form av mängden använd antibiotika per djurenhet är dock inte tillfredsställande. Även om steg tagits i rätt riktning är antibiotikaanvändningen inom den europeiska djurhållningen alldeles för hög och minskar alldeles för långsamt.

Sedan 2006 förbjuder EU-reglerna att antibiotika används i tillväxtfrämjande syfte. Denna regel efterlevs inte alltid. I november 2018 beslutade ministerrådet om en ny förordning om veterinärmedicinska läkemedel. Beslutet innebär bland annat betydligt strängare regler i hela EU kring hur antibiotika får användas till djur. Viktiga nyheter i förordningen är att antibiotika inte får användas rutinmässigt eller för att kompensera för brister i djurhållningen. Den nya förordningen innebär också ett förbud mot användning av antibiotika i förebyggande syfte till grupper av djur. Förordningen är ett steg i rätt riktning men det kommer fortfarande vara tillåtet att gruppbehandla djurbesättningar med antibiotika så länge detta inte sker ”rutinmässigt”. Det kommer också vara möjligt att ha en djurhållning som leder till att djuren blir sjuka och då får man gruppbehandla upprepade gånger i alla fall. I praktiken blir detta likartat förebyggande gruppbehandling.

Kristdemokraternas uppfattning är att all förebyggande gruppbehandling ska vara förbjuden. Däremot kan förebyggande behandling göras av enskilda djur, t ex om de skadat sig. I Sverige har sedan länge branschreglerna varit att alla förebyggande gruppbehandling är förbjuden. I Sverige har utvecklingen drivits av branschregler

snarare än lagstiftning. Kristdemokraterna anser också att det på EU-nivå ska införas en regel om att veterinärer inte får tjäna pengar på att förskriva antibiotika.

På global nivå är situationen än värre. Mellan år 2010 och 2030 väntas användningen av antibiotika inom djurhållningen öka med 67 procent. Störst väntas ökningen bli i Kina, men även länder som USA, Brasilien, Indien och Mexiko beräknas öka användningen.

Det är uppenbart att det behövs nya grepp och ny politisk energi för att undvika att mänskligheten hamnar i ett läge där vi inte kan använda antibiotika för att behandla infektioner hos människor. Det görs mycket när det gäller information, ökad medvetenhet, förebyggande av infektioner, mm. Men den övergripande bilden är ändå att det behövs kraftfulla politiska styrmedel för att bryta den alarmerande globala överanvändningen av antibiotika inom djuruppfödningen. FN:s livsmedelsorgan FAO har efterlyst politiska initiativ på högsta nivå för att få bukt med den omfattande utdelningen av antibiotika till djur. Hotet är mycket stort. Svenska djuruppfödare bevisar att lösningar finns. Vi måste ta ansvar nu.

Kristdemokraterna föreslår att förhandlingar genast genomförs på högsta politiska nivå i syfte att enas om nationella kvoter för mängden antibiotika som får ges till djur inom respektive land. Dessa kvoter behöver ha en brant utfasningskurva, i motsats till den annars förväntade ökningen.

Kristdemokraterna föreslår också att ett internationellt vetenskapligt råd, motsvarande FN:s klimatpanel IPCC, inrättas för att ta fram bästa möjliga vetenskapliga underlag för vilka nivåer av antibiotikaanvändning som är hållbara för att vi ska kunna hålla mängden resistenta bakterier på en acceptabel nivå. Det behövs också en tydlig övervakning och sammanställning av statistik över antibiotikaanvändningen på global nivå.

Stoppa införsel av smittade djur

I och med tillkomsten av EU:s nya djurhälsoförfordning finns en uppenbar risk att Sverige förlorar rätten att ha särskilda införselregler för levande djur. Vid Sveriges EU-anslutning infördes en rätt att kontrollera djur för PRRS och paratuberkulos, men det var tyvärr inte ett permanent undantag. Sveriges befintliga införselregler måste ses över i samband med att förordningen börjar tillämpas. Om EU-kommissionen och EU-domstolen skulle tolka de nya bestämmelserna som att Sverige inte får begära att ta prover på levande djur innan införsel till Sverige, så kommer sannolikt denna rätt inte

att kunna fås tillbaka när den väl försvunnit. Utan möjlighet att begära provtagning försvåras allvarligt möjligheten att bevara Sveriges goda djurhälsoläge.

Det är i nuläget inte klart hur den nya djurhälsoförordningen, som ska träda i kraft i april 2021, ska tolkas. Det är exempelvis inte klart vilka krav ett medlemsland kommer att kunna ställa i ett kontrollprogram; kommer man att få kräva provtagning före införsel? Vissa djurexporterande länder inom EU driver på för att sjukdomsfrihet i ett land inte längre ska vara en giltig grund för att ha särskilda införselregler för levande djur. Försämrat smittskydd ger ökade kostnader för att skydda mot smittor ”vid lagårdsdörren”.

Förekomsten i Sverige av resistent sjukdomsorsakande tarmbakterier hos människor är ett växande folkhälsoproblem. Livsmedel utgör en av spridningsvägarna och det handlar då ofta om tarmbakterier som följt med i importerade levande avelsdjur, exempelvis tuppar. Även införseln av resistent bakterier som i sig själva inte är sjukdomsalstrande utgör ett problem, då deras gener för antibiotikaresistens riskerar att överföras till sjukdomsalstrande bakterier.

Sverige behöver fortsatt verka kraftfullt för rätten att ställa krav på provtagning av levande djur i syfte att stoppa smittor att komma in i landet.

Djurförsök

Människan har ett ansvar att värna andra levande varelser. Det innebär att människan ska ta väl hand om de djur som hon har i sin vård och sörja för att dessa djur får leva ett så naturligt liv som möjligt. Onödigt lidande ska inte förekomma. I brist på bättre alternativ kan dock djurförsök i vissa särskilda fall accepteras för att tillgodose människors legitima intresse av liv och hälsa.

Utvecklingen av alternativ till djurförsök går framåt. Datasimuleringsprogram och cellodlingar kan helt eller delvis ersätta djurförsök i många lägen. Inom högre utbildning i Sverige förekommer fortfarande djurförsök av rutin eller därför att kursansvarig lärare inte har tillräcklig kunskap om alternativen till djurförsök.

För användare av försöksdjur finns försöksdjursvetenskapsutbildningar, där forskaren får en inblick i viktiga frågor kring djuranvändningen. Studenterna får även en introduktion om alternativ, men denna information är långt ifrån tillräcklig för att studenten ska hitta möjligheter att använda alternativ i sin forskning, nu och i framtiden. Alla studenter på de utbildningar där djurförsök traditionellt förekommer borde få grundläggande utbildning om alternativa metoder.

Skogen – det gröna guldet

Skogen har flera funktioner

Skogsbruket och skogsindustrin är näringar som svarar för de största nettoexportinkomsterna i Sverige. Det ger jobb på landsbygden och en hållbar utveckling i hela landet. Skogsbranschen sysselsätter omkring 120 000 människor i Sverige. För varje jobb skapas ytterligare två jobb hos underleverantörer. Samtidigt skapas underlag för samhällsservice som ger ytterligare jobb inom bland annat välfärd och handel. För att svenskt skogsbruk och svensk skogsindustri ska kunna utvecklas i framtiden krävs övergripande långsiktiga och hållbara spelregler som befrämjar såväl produktions- som miljömål.

Skogen skall också svara mot efterfrågan på människors behov av rekreation. Levande skogar med en myllrande biologisk mångfald är en förutsättning för människors välbefinnande och hälsa och levererar viktiga ekosystemtjänster, såsom rening av luft och vatten, och infångning av övergödande ämnen som exempelvis kväve. Bevarande och hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden är mål som självklart utgör allmänna intressen.

Skogen är en viktig del i Sveriges klimatarbete. När skog växer binder den koldioxid som fortsätter att lagras i produkter av trä. När vi ersätter produkter av olja med produkter av trä minskas samtidigt vår klimatpåverkan.

Det är viktigt att regelkrånglet och den administrativa bördan minskar för att fler människor ska vilja starta och driva företag på landsbygden. Målsättningen bör vara att grundläggande uppgifter om företaget och dess verksamhet bara ska behöva lämnas en gång och till ett ställe.

Bekämpa granbarkborren

Granbarkborrens härjningar har blivit omfattande, sannolikt till stor del beroende på fjolårets torka. Regeringen har föreslagit att 30 miljoner avsätts för att bekämpa granbarkborren. Kristdemokraterna föreslår att denna satsning utökas med ytterligare 20 miljoner till 50 miljoner. Det är av största vikt att granbarkborrens angrepp kan hejdas för att undvika skador i miljardklassen.

Rättssäkerhet för skogsägare

De senaste åren har äganderätten i skogen kommit att hotas på flera sätt. Tillämpningen av artskyddsförordningen och nyckelbiotopsbegreppet samt utredningsförslaget om föreningars rätt att överklaga avverkningsbeslut är exempel på detta. Denna utveckling är mycket oroande. Staten tycks vilja säga till markägarna att det är okej om du äger skog men inte om du brukar den. Därigenom smygsocialiseras den svenska skogen, något som måste motarbetas.

Sedan 2007 gäller artskyddsförordningen (2007:845). De senaste åren har myndigheterna tolkat denna förordning alltmer extremt. Enligt artskyddsförordningen är det bland annat förbjudet att avsiktligt störa vilda fåglar och andra djur som listas i förordningen, och att skada eller förstöra dessa djurs fortplantningsområden eller viloplats. Emellertid finns häckningslokaler för fåglar i princip överallt i skogen. Fåglar och andra djur störs om man bedriver skogsbruk. Utifrån artskyddsförordningen så som den är skriven är det därför möjligt för en myndighet att stoppa i princip alla skogsbruksåtgärder.

Artskyddsförordningen är utfärdad av regeringen med stöd av miljöbalken. Därigenom anses eventuella myndighetsinskränkningar i markägares rådighet som görs med stöd av artskyddsförordningen vara att betrakta som betingade av miljöskyddsskäl. Huvudregeln när det gäller ersättning till markägare är att vid inskränkningar utifrån miljöskyddsskäl ska ersättning inte utgå i normalfallet.

Resultatet blir alltså att myndigheterna kan inskränka skogsägares användning av sin mark i princip obegränsat och ändå inte vara skyldiga att betala ersättning. Detta är inte enbart ett teoretiskt resonemang; de senaste åren har denna situation blivit verklighet för många enskilda skogsägare. De enskilda skogsägarna, som utgör ryggraden i det svenska skogsbruket, har ofta genom långsiktigt förvaltarskap skapat eller bibehållit höga naturvärden. Dessa skogsägare hotas nu med att berövas möjligheten till ekonomisk nytta av sina arbetsinsatser. Det finns exempel på att enskilda förlorat upp till 100 procent av sina intäkter och inte heller fått någon statlig ersättning.

I den statliga utredningen Ersättning vid rådighetsinskränkningar (SOU 2013:59) konstaterar utredaren att rådighetsinskränkningar utifrån hälsoskydds- miljöskydds- och säkerhetsskäl låg utanför utredningens uppdrag. Samtidigt skrev utredaren att det fanns två sådana områden där det finns ett behov av en översyn: vattenskyddsområden och rådighetsinskränkningar med stöd av artskyddsförordningen.

I en skrivelse till regeringen har Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bedömt att det finns behov av att utreda artskyddsförordningen för att säkerställa att den är tillämpbar, effektiv och rättssäker (M2016/01731/Nm). Myndigheterna konstaterar i skrivelsen att tillämpningen av artskyddsförordningen såvitt avser skogsbruket har dröjt. I ett svar på en skriftlig fråga av Lars-Axel Nordell (KD) 15 februari 2017 svarade miljöminister Karolina Skog att regeringen anser att riktlinjerna är ett viktigt steg i arbetet för att skydda fridlysta arter i skogen och att frågan om huruvida en översyn av artskyddsförordningen ska genomföras bereddes i Regeringskansliet. Ministern avsåg dock inte då att ta något vidare initiativ i frågan. Samma svar framfördes i en interpellationsdebatt i september 2017.

Tillsätt en parlamentarisk utredning

Kristdemokraterna anser att det är orimligt med den rättsosäkerhet som råder i dagsläget. En parlamentarisk utredning bör tillsättas med uppdrag att ge förslag på en politik med positiva incitament för naturvårdshänsyn i skogsskötseln. Denna utredning ska titta på bl a artskyddsförordningen och reglerna kring nyckelbiotoper.

Staten bör se de privata skogsägarna som medspelare snarare än som motspelare. Ofta är det just genom de enskilda skogsägarnas långsiktiga förvaltarskap som höga naturvärden skapats och bibehållits. I nuläget straffas den som har skog med höga naturvärden. Många markägare röjer eller avverkar för att förebygga uppkomster av skyddsvärda miljöer, tvärt emot vad som rimligen är regeringens avsikt.

Rättssäkerhet vid nyckelbiotopklassningar

Det är Skogsstyrelsen som bestämmer vilka skogsområden som är nyckelbiotoper och vad som ska krävas av ett skogsområde för att det ska kallas nyckelbiotop. Genom att avgöra var gränsen ska gå avgör man vilka skogar som ska få brukas eller inte. I de certifieringssystem som finns för skogsråvaror är det ett krav att råvaran inte kommer från nyckelbiotoper. Därigenom är det i praktiken Skogsstyrelsen som genom nyckelbiotopklassningen avgör vilka områden som får avverkas.

I riksdagen har Kristdemokraterna fått gehör för kravet att avbryta den landsomfattande utökade nyckelbiotopsinventeringen som Skogsstyrelsen genomförde. Emellertid sker klassning av nyckelbiotoper också när en markägare ansöker om att få avverka ett skogsområde. Med regeringens tysta medgivande har Skogsstyrelsen nu tagit fram en ny metod att inventera nyckelbiotoper i nordvästra Sverige, från Dalarna i söder till Lappland i norr. Med den föreslagna metoden bedöms ungefär en fjärdedel av

den slutavverkningsbara skog som inte redan blivit reservat bli nyckelbiotop. Det innebär att en fjärdedel av alla avverkningar stoppas. Konsekvenserna skulle bli ett stort avbräck för produktionen av timmer och biobränsle från den svenska skogen. Enskilda skogsägare skulle drabbas av konkurser. Arbetstillfällena skulle försvinna. Möjligheten att bidra till en grön omställning skulle minska. Sveriges exportintäkter skulle sjunka.

Det enda rimliga är att all nyckelbiotopklassning tills vidare avbryts till dess att den kan utföras rättssäkert, vilket bör definieras som att skogsägaren antingen samtycker till klassningen eller kompenseras ekonomiskt.

Byte av skogsmark

Under åren 2006-2014 avsatte alliansregeringen 100 000 ha av Sveaskogs mark för att göra markbyten mot skyddsvärd mark. Detta program var enligt utvärderingarna kostnadseffektivt och gav 60 000 ha skyddad skog. Ett liknande utbytesprogram med statlig skog bör genomföras igen. Produktiv skogsmark från Sveaskog, Fortifikationsverket och Fastighetsverket bör överföras till ett nytt bolag för att användas för markbyten med privata skogsägare.

Försäljning av statlig skogsmark

Skogsbruket och skogsindustrin ger jobb på landsbygden och en hållbar utveckling i hela landet. Skogen skall också svara mot efterfrågan på människors behov av rekreation. De naturvärden som idag finns i den svenska skogen, som ännu ej fått formellt skydd, finns vanligtvis på privatägda marker. Orsaken till detta är att skogsbruket på statligt ägda marker i högre grad skett ”rationellt” med rent ekonomiska utgångspunkter. Den mångfald av skötsel- och brukandestilar som funnits på de enskilt ägda markerna har däremot resulterat i mer varierade naturtyper. Privat ägande och brukande av mark stärker samhället. Ägarkoncentration är ett problem i sig, även när det gäller staten som ägare. Att staten har övertagit stora delar av ägaransvaret för mark och näringsliv i Sverige innebär att många människor gjorts beroende av politikernas välvilja istället för att ge människor en möjlighet lita till sin egen förmåga. En liten bit land, ett företag, en egen bostad och så vidare ger människan den trygghet och värdighet hon behöver för att kunna stå självständig gentemot både staten och kapitalet. Att enskilda människor äger egendom tjänar därigenom det gemensamma bästa.

Sveaskog är den största svenska skogsägaren, och den i särklass största statliga skogsägaren. Idag uppgår Sveaskogs produktiva skogsmark till omkring 3,1 miljoner

hektar. Det mesta av innehavet ligger i Norrbottens och Västerbottens län. Sveaskog fick år 2010 instruktioner om att 10 procent av den areal bolaget hade år 2002 (vid bolagets bildande) ska säljas av till marknadspris. Försäljningen ska anpassas så att prissättning och funktionssätt påverkas så lite som möjligt. De sålda arealerna uppgår vanligtvis till 10 000 – 15 000 hektar årligen. Försäljningen ska möjliggöra omarronderingar och tillköp av skogsbruk, särskilt i glesbygd. Hittills har Sveaskog sålt av närmare 9 procentenheter av de 10 procentenheter som ska säljas. Det är därför dags att ge ett nytt uppdrag till Sveaskog.

Kristdemokraterna föreslår att Sveaskog får i uppdrag att sälja 30 000 ha skogsmark per år till privata markägare som avser att bedriva kommersiellt skogsbruk på marken. Intäkterna ska ges vidare som utdelning till staten.

Behåll och utveckla skogskontot

En statlig utredning (SOU 2014:68) har föreslagit att skogskontot och skogsskadekontot avskaffas. I stället föreslås dessa ersättas med en typ av avsättningsfond: företagsfond. Kristdemokraterna tillbakavisar detta förslag. Utredningens förslag innebär en klar försämrning för skogsbruket. Skogskontot och skogsskadekontot behövs eftersom skogsbruket har specifika förutsättningar i och med skogens långsamma tillväxttakt. Därför ska skogskontot och skogsskadekontot finnas kvar i skattelagstiftningen.

Möjliggör överlåtelse av skogskonto/skogsskadekonto genom arv och gåva

Idag är skogskonto/skogsskadekonto knutet till den fysiska personen. Det kan inte överlätas mellan generationer genom arv eller gåva. Kontot måste upplösas när innehavaren avlider. Detta utgör ett problem vid generationsskiften, särskilt för den som fått sin skog nerblåst. Regeringen bör därför utreda möjligheten att utan beskattning överföra skogskonto och skogsskadekonto mellan generationer genom arv och gåva.

Stormskogslikvid skall kunna sättas av till ersättningsfond

Avdrag för avsättning till ersättningsfond enligt inkomstskattelagen 31 kap. får bl.a. göras om en näringsidkare får ersättning för skada genom brand eller annan olyckshändelse på mark. En sådan skada utgör stormfällning av skog. Bakgrunden till reglerna om ersättningsfond är en önskan att extraordinära intäkter t.ex. vid olika former av skadefall inte skall beskattas direkt utan istället kunna återinvesteras i näringsverksamheten utan skattebortfall.

Emellertid är det alltså bara ersättningen för skada, men inte likviden från försäljning av den skog som kunnat räddas, som får avsättas till ersättningsfonden. Detta skapar problem i samband med en så omfattande stormfällning som det varit fråga om i samband med orkanen Gudruns härjningar 2005. Regeringen bör utreda möjligheten att avsättning till ersättningsfond också ska kunna göras för virkeslikvider.

Möjliggör avsättning av ersättning för naturvårdsavtal till skogskonto

Naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal som kan tecknas mellan markägare och staten eller en kommun. Syftet med ett naturvårdsavtal är att utveckla och bevara de naturvärden som redan finns. Naturvårdsavtal kan tecknas såväl för områden som behöver utvecklas fritt som för sådana där det behövs en naturvårdande skötsel för att naturvärdena ska bestå och utvecklas. Naturvårdsavtal kan tecknas för en tid av från ett år och som längst 50 år. Utbetalningen av den ekonomiska ersättningen för avtalet kan delas upp i upp till fem år. Eftersom löptiden för avtalet ofta är betydligt längre än den tid som utbetalningarna sker, bör möjligheten utredas att möjliggöra avsättning av ersättningen från naturvårdsavtal till ett skogskonto.

Forskning om nya trädslag

Klimatförändringarna påverkar också den svenska skogen. Det är därför angeläget att fortsatt stimulera forskning och utveckling av olika plantslag för att dra nytta av den möjlighet till ökad produktivitet inom skogsbruket som klimatförändringen kan medföra.

Nej till EU-gemensam skogspolitik

Utifrån subsidiaritetsprincipen bör skogspolitiken vara en nationell fråga.

Kristdemokraterna anser att det inte skall införas någon gemensam skogspolitik inom EU. För Kristdemokraternas del är utgångspunkten att varje land självt skall råda över sina naturtillgångar i form av skog, berg, rinnande vattendrag och andra naturtillgångar. Det är angeläget att Sverige håller fast vid uppfattningen att skogspolitiken skall vara en nationell angelägenhet. Kristdemokraterna anser att Sverige skall förhindra sådana beslut som innebär att skogspolitiken blir ett EU-gemensamt politikområde. Här bör Sverige och Finland samarbeta så långt det är möjligt.

Särskilt angeläget är det att hindra att EU beslutar om avverkningstak för skogsbruket i de enskilda medlemsländerna. Miljömålsberedningen kom fram till att det ur klimatsynpunkt är bättre att öka produktionen och nyttja produkter från skogen

för substitution och lagring i teknosfären. Det vore därför olyckligt om EU-regler leder till att utvecklingen av skogsbruket och ökad användningen av skogsråvara hålls tillbaka.

Välfungerande service även på landsbygden

Utmaningarna för Sveriges landsbygd är stora och situationen ser väldigt olika ut beroende på vem som tillfrågas. Den skånska landsbygdsbon möter inte helt oväntat andra utmaningar än den som bor i glesbygden i Norrlands inland. Några landsbygdskommuner lyckas med att bryta vikande befolkningskurvor, andra kommuner åker fortfarande nedåt på den demografiska rutschkanan. Det politiken kan göra är att ge de bästa förutsättningarna, att stödja idéerna, främja ett starkt civilsamhälle, bidra till att forma ett gott förvaltarskap, förbättra kommunikationerna, underlätta företagandet och ta bort regelverk som missgynnar landsbygden. Men i grund och botten måste förändringarna främst komma från dem som lever sin vardag på landsbygden

Det finns många komponenter som är viktiga för att göra en bygd levande. Två av de viktigaste är skolan och affären. Vi har ett gemensamt ansvar för att dessa bägge institutioner kan leva kvar. Kommunen har ansvaret att finansiera och kvalitetssäkra skolan, men inte per automatik att driva den. För affärens fortlevnad krävs något annat – precis som vilket annat företag som helst drivs lanthandeln på sina egna förutsättningar. Vårt ansvar som konsumenter blir att handla lokalt, om vi vill att butiken ska leva vidare. Men det finns uppgifter som en lanthandel kan sköta på uppdrag av det offentliga – den möjligheten borde fler få upp ögonen för. Så kan knutpunkten i bygdens gemensamma liv bli ännu starkare. I arbetet med detta har landsbygdens och näringarnas intresseorganisationer viktiga roller att spela men inte minst måste kommuner och även regioner se dessa möjligheter och ta vara på dem.

Samla myndigheter i servicecentra

Servicecentra är ett bra sätt att samla olika myndigheters service så att basala myndighetstjänster finns att tillgå runt om i landet. Åtgärder bör utvidgas föra att främja sådan myndighetssamverkan. Kommuner och statliga myndigheter bör samordna sin grundläggande service till medborgare och företag genom att samarbeta i lokala servicecenter. Som komplement till servicecentren bör servicepunkter inrättas i

samarbete med det lokala näringslivet och det civila samhället, samt att Posten får i uppdrag att tillhandahålla mobila servicepunkter till dem som bor utefter lantbrevbärlinjer. En av förutsättningarna för att stävja utflyttningen från små orter är att skapa förutsättningar som gör livet i glesbygden enklare att leva. Rimliga avstånd till grundläggande service, såväl offentlig som kommersiell, ger fler den praktiska möjligheten att bo kvar på landet – eller att flytta dit.

Kristdemokraterna anser att Polisen och de viktigaste statliga myndigheterna, exempelvis Försäkringskassan, ska finnas i princip i alla kommuner. Samverkan mellan kommuner behöver utvecklas, så att man tar tillvara de möjligheter som finns för att erbjuda medborgarna en så god service som möjligt och hushålla med de ekonomiska resurserna. Alternativa möjligheterna att resa kollektivt på landsbygden behöver utvecklas. Nya samverkansmodeller måste prövas där offentliga resor som, sjukresor, skolskjutsar kan kombineras med privata resor. Ett stort mått av innovativt arbete måste vara tillåtet för att hitta framtidens lösningar.

Regeringen föreslår en välkommen satsning på fler servicekontor. Antalet servicekontor i Sverige föreslås öka från 113 till 140. Av dessa föreslås 23 kontor placeras i större städer eller storstäder medan endast 4 placeras i kommuner ute i landet. Kristdemokraterna anser att denna fördelning är skev och föreslår att, utöver regeringens förslag, ytterligare 7 servicekontor placeras i landsbygdskommuner. För detta anslår Kristdemokraterna ytterligare 15 miljoner kronor 2020 och 30 miljoner årligen 2021-2022. Anslaget återfinns inom utgiftsområde 2.

Förskola och skola

Sveriges alla föräldrar måste myndigförklaras. Det är de som ska ha makten att styra över vilken barnomsorg som just deras familj är i behov av. Självklart ska föräldrarna få del av kommunens barnomsorgspeng när de själva står för omsorgen för sina barn och givetvis ska familjepolitiken ta särskild hänsyn till de fall där båda föräldrarna arbetar i anslutning till hemmet. Inte minst gäller detta för lantbruksföretagare där båda arbetar på gården. De måste kunna få tillgodogöra sig barnomsorgspengen för egen del för att kanske kunna anställa en medarbetare till i företaget.

Ett bekymmer för många familjer på landsbygden är avståndet till barnens skola. Tillämpningen av de dispensmöjligheter som finns när det gäller att starta en friskola med lägre elevantal i glesbygdsområden bör vara generösa så länge som bibehållen kvalitet kan garanteras. Kommunerna bör ges ökade möjligheter att skapa flexibla

lösningar för att uppfylla skolplikten, exempelvis skolundervisning fyra dagar i veckan för mindre barn med lång resväg. Vi vill även att det ska vara möjligt för en skola att ta emot elever från två länder i gränsbygder.

Kristdemokraterna ser vikten av att värna tillgången till öppen förskola på landsbygden, som gärna kan drivas i samverkan med det civila samhället. Skolan ska ge insikt i och kunskap om föreningsliv och entreprenörskap, värden som är grundläggande för en fortsatt livskraftig landsbygd.

Maxtid för utryckningsfordon

På landsbygden tar det ofta lång tid från det att någon larmat till dess att utryckningsfordon kommer på plats. Detta är i viss mån ofrånkomligt samtidigt som det är önskvärt med så korta utryckningstider som möjligt. Att de olika blåljusverksamheterna snabbt kan komma på plats är en viktig faktor för tryggheten. Kristdemokraterna föreslår att den maximala tiden för utryckningar med polis, ambulans och brandkår ska anges inom olika områden. Gemensamt definierade nyckeltal bör tas fram på riksnivå för utryckningstiderna för polis, ambulans och brandkår. Dessa nyckeltal kan sedan ligga till grund för politiska beslut inom de huvudmän som ansvarar för respektive utryckningsverksamhet.

Kommersiell service

Stat och kommun behöver samverka med det lokala näringslivet och det civila samhället för att skapa förutsättningar för en grundläggande kommersiell service utifrån den lokala bygdens förutsättningar. Riskerna att inte alla ska få del av teknikutvecklingen och möjligheterna som denna för med sig måste minimeras. Teknislösningarna kommer att se olika ut beroende på var vi bor i landet men ingen får ställas utanför dessa möjligheter, det kan vi aldrig acceptera.

I vissa glesbygder är förutsättningarna begränsade för att kommersiella aktörer ska kunna bidra till och skapa en god tillgång till kommersiell service. Det statliga stödet till kommersiell service på landsbygden är därför viktigt. Kristdemokraterna vill också se över regelverken för att öka samordningen mellan myndigheter och förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig och kommersiell service i hela landet.

På små orter med högt besöksstryck säsongvis behövs även betalningslösningar som innefattar tillgång till kontanter, till exempel genom att det finns uttagsautomater och

möjlighet till kortbetalning. Det är också viktigt att utveckla betalningsmöjligheter via SMS eller internet för att resa med kollektivtrafiken.

De små dagligvaruaffärerna och lanthandlarna utgör en viktig bas för servicen i landsbygden. Regeringen föreslår ett utökat stöd till dagligvarubutiker på landsbygden. Kristdemokraterna föreslår att detta stöd utökas med ytterligare 20 miljoner kronor till anslaget 1:1 i utgiftsområde 19.

Vildsvinspaket

De stora vildsvinsstammarna skapar stora problem på många håll. Bönderna får betala det högsta priset då vildsvinen bökar upp åkrar och vallodlingar med stora skador till följd. Vildsvinen står också för ett stort antal viltolyckor i trafiken, omkring 3 000 per år. Därutöver har många villaägare fått sina gräsmattor uppbökade.

Ohämmad stödutfodring betraktas som en av de bidragande faktorerna till vildsvinsstammens ökning. Kristdemokraterna anser att det är värt att studera LRF:s förslag till reglering av klövviltutfodring. En viktig del i förslaget är att reglering av utfodring ska gälla specifikt för klövvilt, däribland vildsvin, som ju orsakar de största skadorna. Det är dock viktigt att kunna fortsätta åtla då över hälften av alla vildsvin som skjuts i Sverige idag skjuts på åtel. För att avleda vildsvin från områden där de inte ska vara är det också viktigt att fortsätta med avledande åtling. Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, ska kunna sätta upp villkor för utfodring av klövvilt. Länsstyrelserna ska utöva tillsyn över att regler för utfodring följs. Enligt förslaget ska Naturvårdsverket meddela föreskrifter om fodermedel, utfodringsmetoder och tillåten mängd foder som får användas. Detta skapar möjligheter att stoppa de avarter som finns idag. Dock får det inte gå ut över vinterutfodring av t.ex. älg och rådjur.

Vildsvinspopulationen måste begränsas genom ökad jakt. Drönare med kameror skulle kunna bli ett effektivt hjälpmedel i jakten. Emellertid är detta idag förbjudet. Vi föreslår att jaktförordningen ändras så att det blir tillåtet att använda drönare vid vildsvinsjakt.

Jakten på vildsvin begränsas av att det är svårt att sälja köttet. Idag krävs att vildsvinskött tas om hand av en vilthanteringsanläggning om det ska kunna säljas. Sådana är för få och de tar en stor del av eventuell förtjänst. Kristdemokraterna anser att jägarna lättare ska kunna sälja vildsvinsköttet. Det finns idag möjligheter för jägare att sälja kött från annat klövvilt direkt till konsumenter eller en lokal butik eller restaurang. Kravet på att vildsvinsköttet ska gå via en vilthanteringsanläggning bör slopas. Det ska

alltid vara krav på att köttet ska genomgå trikintest och att det skall vara tydligt spårbart varifrån viltet kommer. Vi föreslår också att staten ska bekosta avgiften för test av förekomsten av trikiner samt radioaktivitet (som i vissa delar av landet överskrider gränsvärdet).

Vi föreslår också att jägare ska kunna sälja viltkött för ett belopp upp till 45 000 kronor per år skattefritt, motsvarande fribeloppet för uthyrning av privatbostad. Regeringen bör snarast återkomma med förslag om hur detta ska ske på ett enkelt sätt för olika jägare, vare sig de är bedriver jakt som hobby eller som näringsverksamhet. Regeringen har gett Livsmedelsverket i uppdrag att utreda om vildsvinsköttets väg från jägare till konsument kan förenklas, utan att riskera livsmedelssäkerheten. Vi förutsätter att Livsmedelsverket snabbt genomför detta.

Det behövs ytterligare ekonomiska incitament för att öka avskjutningen. Vi föreslår därför att länsstyrelserna, i samråd med viltförvaltningsdelegationerna, ska sätta upp mål för antalet svin som ska skjutas i vart och ett av de hårdast drabbade länen. Siffrorna ska sedan brytas ned på varje jaktlag. De jaktlag som uppfyller sin kvot ska få dela på en summa pengar från staten, som ska fördelas via jägarorganisationerna. Det är lämpligt att denna modell prövas i de fyra-fem mest svindrabbade länen i landet. För att skapa goda förutsättningar för vildsvinsjakt föreslår vi också att det införs ett stöd för utbildning av jägare och jakthundar.

I dagsläget finns möjlighet att söka stöd för att stängsla in hagar till skydd mot rovdjur. Motsvarande stöd för att stängsla odlingar mot klövvilt finns inte. I och med det krisläge som nu råder gällande vildsvinen vore det rimligt att det fanns möjlighet att söka ett statligt stöd för stängsling av grödor i sådana län där vildsvinstrycket är särskilt hårt. Även inköp av fällor bör kunna få bidrag.

För att finansiera de olika åtgärderna för att bekämpa vildsvinsstammarna föreslår Kristdemokraterna att det inrättas ett nytt anslag, *Insatser mot överetablerade viltstammar*, och till detta anslag avsätter vi 100 miljoner kronor.

Anslagsförändringar

Kristdemokraterna avsätter ytterligare 20 miljoner för att bekämpa granbarkborren. En minskning med 20 miljoner på Skogsstyrelsens förvaltningsanslag föreslås.

Kristdemokraterna säger nej till regeringens satsningar på laserskanning av skogs- och miljödata och på hyggesfritt skogsbruk, vilket innebär besparingar på 12 respektive 6 miljoner. Sammantaget innebär detta en minskning av anslaget *1:1 Skogsstyrelsen* med

18 miljoner kronor. Kristdemokraterna anser att reglerna behöver ses över när det gäller ersättning till djurägare som får sina djur dödade av rovdjur. För att finansiera detta föreslås att 10 miljoner kronor ytterligare anvisas till anslag *1:7 Ersättningar för viltskador m m*. Startstödet för unga jordbrukare bör öka med 5 miljoner och därför ökas anslaget *1:8 Statens jordbruksverk* med detta belopp. Livsmedelsverkets anslag föreslås återgå till normal nivå redan 2020 och därför minskas anslaget *1:14 Livsmedelsverket* med 15 miljoner för 2020. För att stärka arbetet med upphandling och ursprungsmärkning föreslås att anslaget *1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor* utökas med 20 miljoner årligen. De i budgetpropositionen för 2018 aviserade miljöåtgärderna i jordbruket 2018-2020 föreslås minska till hälften 2020, vilket motsvarar 63 miljoner kronor. Kristdemokraterna anser att en modell bör tas fram för att kompensera jordbrukare som endast använder fossilfri diesel. En sådan stödform bedöms öka statens kostnader med 30 miljoner 2021 och med 40 miljoner 2022. Strukturkalkning av åkermark är den mest kostnadseffektiva metoden att minska övergödningen, samtidigt som åkermarkens avkastning ofta ökar. Därför föreslås stödet till strukturkalkning öka med 100 miljoner kronor årligen. Sammantaget ökas anslaget *1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* med 37 miljoner 2020, med 130 miljoner 2021 och 140 miljoner 2022. Utökningen av anslaget till rennäringen, som introducerades i bp18 föreslås slopas, därmed minskas anslaget *1:22 Främjande av rennäringen m m* med 10 miljoner. På Sveriges Lantbruksuniversitet föreslås en besparing på 25 miljoner. Kristdemokraterna avvisar också regeringens föreslagna utökning på 30 miljoner. Därmed minskas anslaget *1:23 Sveriges Lantbruksuniversitet* med 55 miljoner kronor. För att finansiera de olika åtgärderna för att bekämpa vildsvinsstammarna föreslår Kristdemokraterna att det inrättas ett nytt anslag, *Insatser mot överetablerade viltstammar*, och till detta anslag avsätter vi 100 miljoner kronor.

Magnus Oscarsson (KD)

Camilla Brodin (KD)

Sofia Damm (KD)

Jakob Forssmed (KD)

Hampus Hagman (KD)

Magnus Jacobsson (KD)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Désirée Pethrus (KD)

Larry Söder (KD)